

Om Kjon og Aldersforhold som disponerende Momenter til Sindssygdome / af L. Dahl.

Contributors

Dahl, L. 1826-1890.
Royal College of Physicians of Edinburgh

Publication/Creation

[Place of publication not identified] : [publisher not identified], [1869?]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/m8vvsjbe>

Provider

Royal College of Physicians Edinburgh

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by the Royal College of Physicians of Edinburgh. The original may be consulted at the Royal College of Physicians of Edinburgh. where the originals may be consulted.

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

**Om Kjøen og Aldersforhold som disponerende
Momenter til Sindssygdøm.**

Af

L. Dahl.

(Særskilt aftrykt af Vidensk.-Selsk. Forhandlinger for 1869.)

On the ...
...

R31493

Om Kjøen og Aldersforhold som disponerende Momenter til Sindssygdom.¹

Naar man ser bort fra Idioterne og kun tager Hensyn til de egentlige Sindssyge, er det paa de fleste Steder, hvorfra der haves Tællinger, Tilfælde, at de sindssyge Kvinder i Forhold til den kvindelige Befolkning ere flere, end de sindssyge Mænd i Forhold til den mandlige Befolkning. I Norge har Forholdet ved de 3 sidste Tællinger været følgende:

	Mænd.	Kvinder.
1845	1 : 646	1 : 526
1855	1 : 592	1 : 521
1865	1 : 562	1 : 519.

Som det sees, udvise alle disse Tal et større Forhold hos Kvinderne end hos Mændene.

Jeg tror ikke, at man af disse og lignende Tal tør slutte, at Kvindekjønnen er mere disponeret til Sindssygdom end Mandkjønnen. Forholdet lader sig forklare paa anden Maade, og jeg skal her strax paavise en Omstændighed, som jeg anser for den vigtigste Aarsag til, at Forholdet tilsyneladende stiller sig slettere for Kvindekjønnen end for Mandkjønnen. Jeg har allerede nævnt den i mit Skrift „Bidrag til Kundskab om de Sindssyge i Norge,“ men jeg kunde da ikke føre noget Bevis for dens Rigtighed, fordi der dengang ikke havdes Aldersopgaver for de Sindssyge.

Som bekjendt optræde de egentlige Sindssygdomme fortrinsvis i den voxue Alder og ere forholdsvis sjeldne under det ty-

¹ Indholdet af dette Foredrag er for en Del optaget i en Afhandling i Norsk Magazin for Lægevidenskaben, 25de Bind: „De Sindssyge i Norge den 31 December 1865.“

vende Aar. Men i Alderen over 20 Aar lever der ikke ubetydelig flere Kvinder end Mænd. Hvis man, istedetfor at tage samtlige Tilfælde af Sindssygdom og alle Befolkningens Aldersklasser med i Sammenligningen, indskrænker den til kun at omfatte de Aldersklasser, inden hvilke den store Mængde af disse Tilfælde indtræffer, vil Resultatet altsaa for Kvindernes Vedkommende vise sig bedre og Overvægten paa disses Side mod Mændenes blive ringere. Ved vore tidligere Tællinger lod dette sig, som anført, ikke eftervise; men ved den sidste Tælling den 31 December 1865 have vi faaet Aldersopgaver over de Sindssyge, og der er altsaa nu Anledning til at se, hvilken Indflydelse den nævnte Omstændighed har paa Forholdet.

Tællingen af 1865 viser ialt kun 127 Tilfælde af egentlig (erhvervet) Sindssygdom hos Personer under 20 Aar, men 3029 Tilfælde hos Personer over 20 Aar. Sammenlignet med Folkemængden i de tilsvarende Aldersklasser giver dette følgende Forhold:

i Alderen under 20 Aar 1 : 6095

i Alderen over 20 Aar 1 : 306.

Tilfældene ere altsaa omtrent 20 Gange hyppigere efter end før det 20de Aar.

Følgende Tabel viser Forholdet særskilt for begge Kjøen:

	Mænd.	Kvinder.
i Alderen under 20 Aar	1 : 5859	1 : 6360
i Alderen over 20 Aar	1 : 312	1 : 301

Som tidligere anført var Forholdet uden Hensyn til Aldersklasserne i 1865 = 1 : 562 for Mænd og 1 : 519 for Kvinder.

Disse Forholdstal svare til en Overvægt af 7,7 pCt. paa Kvindernes Side. Efter Adskillelsen i Aldersklasserne sees denne Overvægt at være betydelig formindsket. I Alderen under 20 Aar er Overvægten endog i en ringe Grad paa Mandkjønnets Side; i Alderen over 20 Aar svare Forholdstallene 1 : 312 og 1 : 301 til en Overvægt af ikkun 3,5 pCt. paa Kvindernes Side; den er altsaa reduceret til mindre end det halve.

Disse Tal bevise altsaa Rigtigheden af den Formening, som jeg i mit Skrift har udtalt, at Overvægten paa Kvindernes Side for en væsentlig Del kun er tilsyneladende.

Der er ogsaa en anden Omstændighed, som gjør, at man ikke maa være for snar til af Tallene at slutte sig til, at Kvinder hyppigere end Mænd angribes af Sindssygdøm. De 10aarige Tællinger vise nemlig kun de da eksisterende Tilfælde, uden at man faar Besked om de i Mellemtiderne forløbne Tilfælde. Da nu Dødeligheden synes at være større mellem sindssyge Mænd end mellem sindssyge Kvinder (fra enkelte engelske Asyler har man endog Opgaver, hvorefter Dødeligheden har vist sig indtil 50 pCt. større hos Mændene end hos Kvinderne) kan der i Virkeligheden være indtruffet et forholdsvis større Antal Tilfælde hos Mænd end hos Kvinder, uagtet Tællingen viser et modsat Forhold.

Ser man hen til hvilke Aarsagsforhold der gjøre sig gjeldende særskilt for hvert Kjønn, har man paa Kvindernes Side væsentlig at tage Hensyn til Barselseng og Svækkelse efter forlænget Diegivning, paa Mændenes Side Misbrug af spirituøse Drikke. Det er forholdsvis meget sjelden, at Kvinder blive sindssyge efter Drik. Af Direktør Sandbergs Beretninger om de paa Gaustad indlagte Syge kan man se, at Drik er bleven optegnet som Aarsagsmoment hos 226 Mænd, men kun hos 11 Kvinder. Medens de særskilte Aarsagsmomenter, som jeg har nævnt for Kvinderne, ere tilstede i samme Grad til alle Tider, har ialfald hos os Misbruget af de spirituøse Drikke været høist forskjelligt til forskjellige Tider. Det kan næsten ikke være anderledes, end at et saa betydeligt og almindeligt Aarsagsmoment, der næsten udelukkende øver sin Virkning hos Mandkjønnet, alt eftersom det til forskjellige Tider gjør sig mere og mindre gjeldende, maa øve en synlig Indflydelse paa Sindssygdommenes relative Hyppighed hos begge Kjønn, — saaledes altsaa, at i Tider, hvor Ædruelighedstilstanden er meget slet, den tilsyneladende Overvægt i Sindssygdommenes Hyppighed paa Kvindernes Side bliver mindre og Forholdet udjevner sig, medens i gode Ædruelighedsperioder Forskjellen bliver større. Vi have haft en saadan sørgelig Periode her i Landet, hvor en forholdsvis stor Del af Befolkningen laa under for denne Tilbøielighed, og det er Virkningen af denne Tilstand, som jeg har troet at gjenfinde i det Forhold, som Tællingen i 1835 viste,

nemlig for Mændene 1 : 631, for Kvinderne 1 : 642, altsaa endog et noget slettere Forholdstal for Mændene end for Kvinderne.

Sammenligner man Forholdstallene for de to sidste Tællinger, i 1855 og 1865, ser man, at for Kvindernes Vedkommende er Forholdet blevet omtrent uforandret, medens det for Mændenes Vedkommende er forværret. Forholdet viser altsaa atter en Tendens til at udjevne sig, og man kunde saaledes komme til at tænke paa, at der i de nærmeste Aar før 1865 igjen var begyndt en Tilbagegang i Ædruelighedstilstanden. Dette vilde ikke staa i nogen Modsigelse med den Omstændighed, som jeg har paavist i et Foredrag ved sidste Naturforsker møde, at Idioternes Antal i 1865 viste sig betydelig formindsket mod i 1855, noget, som jeg har troet maa sættes i Forbindelse med en Fremgang i Ædruelighedstilstanden. Hyppigheden af den medfødte Idioti peger nemlig tilbage paa noget tidligere Tilstande.

Jeg skal gaa over til at gjøre nogle Bemærkninger om Dispositionen i de forskjellige Aldersperioder og maa i den Anledning meddele følgende Liste, som viser, hvorledes i 1865 Forholdet var mellem de egentlige Sindssyge og Indbyggernes Antal i de forskjellige Aldersklasser over 20 Aar.

Alder.	Begge Kjøntilsammen.	Mænd.	Kvinder.
20—25 Aar.	1 : 789	1 : 742	1 : 840
25—30 —	1 : 408	1 : 372	1 : 456
30—35 —	1 : 350	1 : 207	1 : 403
35—40 —	1 : 269	1 : 231	1 : 305
40—45 —	1 : 276	1 : 277	1 : 275
45—50 —	1 : 234	1 : 250	1 : 221
50—60 —	1 : 245	1 : 277	1 : 222
60—70 —	1 : 238	1 : 305	1 : 201
70—80 —	1 : 220	1 : 245	1 : 204
80—90 —	1 : 256	1 : 379	1 : 212
90—100 —	1 : 386	1 : 417	1 : 371

Betragte vi den første Række, begge Kjønt under et, sees det, at Forholdet stiger temmelig jævnt lige indtil det 80de Aar.

Men man maa ved Bedømmelsen af disse Tal ikke slutte, at de Aldersklasser, der have det forholdsvis største Antal Sindssyge, ere mest udsatte for Udbrud af Sindssygdom. Denne feilagtige Slutning har Esquirol gjort i sine „Remarques sur la statistique des Aliénés.“ Han har haft Lister for sig, der have vist et meget lignende Forhold som den, jeg her har meddelt, og han er derved kommen til at tillægge de høiere Aldersklasser en meget betydelig Disposition til Sindssygdom. Til Forklaring af dette Forhold har han saa givet Dementia senilis Skylden: „*plus l'homme avance dans la vie, plus il est exposé a la perte de la raison — — De 70 à 75 et de 75 à 80 le nombre des aliénés relatif à la population est énorme. C'est l'âge de la demence senile.*“¹

Disse Esquirols Slutninger ere gaaede over i flere Lærebøger som almindelig anerkjendte Sandheder, saaledes i Prichards, oversat paa Dansk af Professor Selmer; endog Griesinger har beholdt Læren om en stærkt forøget Hyppighed i den høie Alderdom som Følge af Dementia senilis. Jeg ved heller ikke, om de ere blevne modsagte, men det er dog let at se, at Sagen forholder sig ganske anderledes. Da et meget stort Antal Tilfælde af Sindssygdom ikke overgaa i Helbredelse eller Død, men blive permanente, kommer hver paafølgende Aldersklasse, foruden de i den indtraadte Tilfælde, ogsaa til at indbefatte de fra foregaaende Aldersklasser gjenlevende Tilfælde. Forudsat at Udbrud af Sindssygdom vare lige hyppige i de forskjellige Aldere, vilde altsaa Forholdstallet som Følge deraf stadig blive stigende med hver høiere Aldersklasse. Det ser man ogsaa med smaa Afvigelser at være Tilfælde paa den meddelte Liste, baade i den første Række, som omfatter begge Kjøen, og i den sidste, som viser Forholdet for Kvindernes Vedkommende. Istedetfor deraf at slutte, at Dispositionen tiltager med Aarene, maa man meget mere af den Omstændighed, at Stigningen ikke foregaar i en stærkere Progression, kunne slutte, at de høieste Aldersklasser disponere mindre til Sindssygdom end de midlere. En Statistik, der gaar ud fra den Alder, hvori de Syge befinde sig ved Sygdommens Optræden,

¹ Annales d'Hygiène publique et de Médecine légale, Tomé IV. Paris 1830. p. 354.

saadan som den kan optegnes paa Sindssygeasylerne, bekræfter ogsaa dette. Det er overhovedet ikke sandsynligt, at Alderdomsfjantetheden, selv hvor den optræder med udtalte Vrangforestillinger, ofte skulde blive optegnet som Sindssygdom. At de Gamle kunne komme til at gaa mere eller mindre i Barndommen, som det hedder, staar for de fleste som noget, der følger af Naturens Orden, og de Tilfælde komme derfor vist sjelden med paa Listerne.

Det vil sees, at i den midterste Rubrik, som fremstiller Forholdet for Mændenes Vedkommende, indtræder det stærkeste Forhold allerede i Aldersklassen mellem 35 og 40 Aar. Deraf, at ingen af de følgende Aldersklasser naar op til et saa stort Forhold, maa man kunne slutte, at Dispositionen hos Mænd i den og maaske ogsaa i den nærmest foregaaende Aldersklasse er meget større end i de følgende. Da, som jeg allerede før har anført, Dødeligheden mellem sindssyge Mænd er forholdsvis stor, bidrager vel ogsaa den Omstændighed til, at et mindre Residuum af Tilfælde overføres fra de foregaaende til de følgende Aldersklasser. Parchappe har ogsaa fundet, at den stærkeste Disposition til Sindssygdom hos Mændene falder i en tidligere Aldersperiode end hos Kvinderne; han opstiller 30 til 40 Aars Alderen som den farligste for Mændene, 40 til 50 Aars Alderen for Kvinderne.

Jeg skal endnu i Korthed gjøre en Bemærkning om Idioternes Hyppighed hos begge Kjøen. Hos os som almindelig andre Steder findes der forholdsvis flere Idioter mellem Mandkjønnet end mellem Kvindekjøen. Ved Idioter mener jeg dem, hos hvem Forstanden aldrig er kommen til Udvikling, hvor altsaa Tilstanden er tilstede fra den første Barndom. I 1865 var Forholdet for

Mænd.	Kvinder.
1 : 791	1 : 881

og ved alle foregaaende Tællinger gjentager det sig, at Tilstanden viser sig forholdsvis hyppigere hos Mænd.

En stor Del Idioter dø i en temmelig ung Alder, og en forholdsvis stor Mængde af dem tilhøre saaledes de yngre Alders-

klasser. I Alderen under 20 Aar lever der som bekjendt flere Mænd end Kvinder. Jeg antog derfor, at ogsaa her Aldersforholdet kunde øve nogen Indflydelse paa Kjønnenes forskjellige Forholdstal, og at den idiotiske Tilstands større Hyppighed hos Mandkjønnet paa samme Maade som de egentlige Sindssygdommes større Hyppighed hos Kvindekjønnet af lignende Grunde kunde være mere tilsyneladende end virkelig. Beregningerne vise imidlertid her, at Aldersforholdet ikke, som jeg formodede, i nogen Grad kan forslaa til at forklare det større Forhold mellem Mænd end mellem Kvinder.

Da der altid er en stor Del Individier, som sætte de Tællende i Uvished, om de skulle opføres som Fjanter eller ikke, har jeg dog maattet opkaste det Spørgsmaal, om Forholdet kanske for en Del kunde bero paa, at en aandelig Defekt snarere noteres hos et mandligt end hos et kvindeligt Individ.

